

УДК 27-9-284:37

**ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ВЧЕННІ СВ. ЙОАНА ЗОЛОТОУСТОГО
(ЗГІДНО З ЙОГО ТВОРАМИ «КОМЕНТАР НА ПЕРШЕ ПОСЛАННЯ
ДО ТИМОТЕЯ» ТА «БЕСІДА НА СЛОВА: ВДОВИЦЮ ТРЕБА
ВИБИРАТИ НЕ МЕНШ ЯК ШІСТДЕСЯТИЛІТНЮ»)**

Марія ЯРЕМА

*Український Католицький університет, кафедра богослов'я, школа
біоетики, вул. Іларіона свенціцького, 17, 79011, м. Львів*

e-mail: maria.yarema@gmail.com

Питанню виховання дітей у своїх творах св. Йоан Золотоустий приділяє чималу увагу, ця тема неодноразово пронизує його суспільно зорієнтовані повчання. Справу виховання дітей святитель вважає справді вагомою та не позбавленою заплати від Бога: «Слухайте це, батьки і матері: виховання дітей для вас не залишиться без нагороди» (*Коментар на перше послання до Тимотея, глава 9*).

Йоан Золотоустий навчає, що батьки повинні дати дітям тверду основу в житті, якщо ж цього не зроблять, будуть покарані подібно до старозавітного священика Елі (*Коментар на перше послання до Тимотея, глава 9*). Батьків, які не приділяють належну увагу вихованню дітей, Золотоустий називає дітовбивцями. «Це також засмучує всю вселенну – те, що ми не дбаємо про власних своїх дітей, піклуємося про їхні надбання, а душами їхніми нехтуємо, допускаючи вкрай безумне діло», – писав святий, звертаючи увагу на глобальний (вселенський) вимір виховання дітей (*Бесіда на слова: Вдовицю треба вибирати не менш, як шістдесятилітню*).

Зусилля у вихованні слід прикладати, починаючи від раннього віку дитини, інакше такі зусилля стануть надто великими в юному віці; юність же є таким віком, в якому найбільше необхідне наставництво (*Коментар на перше послання до Тимотея, глава 9*). Батьки повинні бути уважними до того, куди ходять їхні діти, з ким дружать, як себе поводять, повчає святитель, вкладаючи в уста Бога такі слова до батьків: «Чи не поселив Я, скаже Бог, її [дитину] з тобою від початку? Чи не приставив тебе до нього вчителем, оборонцем, опікуном і начальником? Чи не поклав цілковито в твої руки всю владу над ним? У ніжному віці виховувати його і наструнчувати повелів Я; яке ж ти можеш мати оправдання, якщо нехтуєш його непокорюю? Що скажеш ти? Чи те, що дитина неприборкана і груба? Але це потрібно було передбачити на початку, коли вона була здатною до приборкання і досить молодою, і слід було приборкувати її ретельно, привчати до належного, налаштувати, зцілювати душевні хвороби її» (*Бесіда на слова: Вдовицю треба вибирати не менш, як шістдесятилітню*).

Святитель наполягає, що батьки не повинні виховувати дітей у вседозволеності: «Не дозволимо же їм [дітям] робити того, що приємне і разом з тим шкідливе, також не будемо догоджати їм, бо вони діти; але перш за все будемо зберігати їх в цнотливості» (*Коментар на перше послання до*

Тимотея, глава 9). Цитуючи слова з книги Сираха «Хто ж випешує сина – той і рани його перев'яже» (30, 7), Йоан Золотоустий стверджує, що надмірна поблажливість щодо дітей, догоджування їм ніколи не приводить до доброго кінця (*Бесіда на слова: Вдовицю треба вибирати не менш, як шістдесятилітню*).

Св. Йоан Золотоустий звертає увагу, що батьки часто вибирають неправильні пріоритети у спрямуванні своїх дітей: вони дбають про їхнє навчання, їхню військову службу, їхню участь у різних видовищах, але не про те, щоб вони брали участь у богослужіннях, виховувались у храмі, а якщо навіть батьки і приводять дитину до храму, то дозволяють їй недбало поводити себе там, чого не дозволяють, наприклад, у школі (*Бесіда на слова: Вдовицю треба вибирати не менш, як шістдесятилітню*). Золотоустий навчає віддавати перевагу піклуванню про душу дитини, радше ніж піклуванню про її матеріальне забезпечення, адже багатство без доброго виховання є хіба шкідливим, натомість бідність при доброму вихованні не стає чимось загрозливим. «Хочеш залишити його [сина] багатим? Навчи його бути добрим», – каже святитель (*Коментар на перше послання до Тимотея, глава 9*).

Святитель наставляє, що доньок слід навчати бути благочестивими, невибагливими щодо одягу, не жадібними, а також скромними та не надто соціально активними. Синів слід виховувати скромними, второпними, не схильними до обжерства, не марнотратними, послухними владі, такими, які вміють правдиво любити (*Коментар на перше послання до Тимотея, глава 9*).

Золотоустий наполягає на тому, що Бог не тільки довірив дитину батькам на виховання, але і своїм законом допомагає їм у цьому, адже у книзі Виходу велить смертю скарати того, хто проклинає своїх батьків (21, 17), тобто дає надзвичайну владу батькам щодо дитини. Водночас, зауважує св. Йоан, батьки нерідко навіть не реагують, коли діти зневажають Бога та Його заповіді, тоді як Бог за зневагу дітьми своїх батьків велить карати їх смертю (*Бесіда на слова: Вдовицю треба вибирати не менш, як шістдесятилітню*);

Йоан Золотоустий повчає, що добре виховання дітей має довготривалі добрі наслідки не лише для самих дітей та їхнього спасіння, але і для суспільства, адже та матір, яка добре виховає доньку, спасе її, але через неї також і її чоловіка та дітей і внуків (*Коментар на перше послання до Тимотея, глава 9*); той батько, який добре виховає свого сина, призведе до того, що його син добре виховає вже свого сина, і т.д., що чинитиме суспільство кращим. «Якби батьки ретельно виховували своїх власних дітей, то не потрібно було б ні законів, ні судилищ, ні помсти та покарань чи публічних вбивств; “Закон дано не для праведника” (1 Тим 1, 9)», – наголошує святитель (*Бесіда на слова: Вдовицю треба вибирати не менш, як шістдесятилітню*).

Дата надходження до редакції: 19.03. 2018